

STATEN VAN ARUBA	
Ingek.	26 JAN 2006
Volgnr.	S/283/05-06
Par.	

Algemene Rekenkamer Aruba

Aan de Staten van Aruba
Aruba

L.G. Smith Boulevard 26
Oranjestad, Aruba
Tel. Algemeen: (297) 582-5448
Tel. Secretaris: (297) 582-7828
Fax: (297) 582-7687
E-mail: rekenkamer@aruba.gov.aw

Betreff: 1° Rappelbrief inzake
brief nr. 1141/05.284

Ons kenmerk: 0121/06.029

Datum: 19 januari 2006

Hierbij brengt de Algemene Rekenkamer Aruba (Rekenkamer) u in herinnering dat zij nog geen reactie heeft ontvangen op de in de margine genoemde brief inzake bevestiging gesprek dd. 17 november 2005. Voor de inhoud van deze brief verwijst de Rekenkamer u korthedshalve naar bijlage 1.

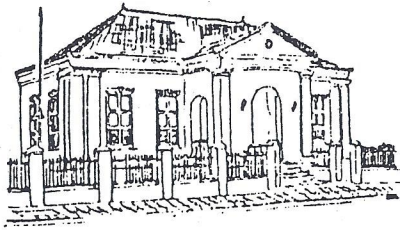
De Rekenkamer brengt u onder de aandacht dat zij op grond van de eerder gemaakte afspraken (bijlage 2) uw reactie binnen 2 weken na dagtekening van deze brief wil ontvangen.

ALGEMENE REKENKAMER ARUBA

mr. H.D. Toppenberg
voorzitter

drs. E.M. de Cuba RA
secretaris

Bijlagen: 2

Algemene Rekenkamer Aruba

L.G. Smith Boulevard 26
Oranjestad, Aruba
Tel. Algemeen: (297) 582-5448
Tel. Secretaris: (297) 582-7828
Fax: (297) 582-7687
E-mail: rekenkamer@aruba.gov.aw

Aan de voorzitter van de Staten van Aruba
Aruba

Betreft: Bevestiging gesprek
dd. 17 november 2005

Ons kenmerk: 1141/05.284

Datum: 23 november 2005

De Algemene Rekenkamer Aruba (Rekenkamer) bevestigt hierbij het gesprek dat zij in het kader van het kennismakingsbezoek met u heeft gevoerd. Hierbij waren aanwezig u en de heer mr. lic. J.D. Semeleer (griffier van de Staten) terwijl de Rekenkamer werd vertegenwoordigd door de heren mr. H.O. Toppenberg (voorzitter), R.F.R. Harms en C.B. Boekhoudt B.Sc. (leden) en mevrouw drs. E.M. de Cuba RA (secretaris). Dit gesprek heeft geduurd van 10:30 tot 11:15 uur.

De Rekenkamer had een zestal punten aan de orde willen stellen. Deze zijn:

- I de stand van zaken van de werkzaamheden van de Rekenkamer;
- II de jaarrekeningenproblematiek;
- III de inhaalslag van de controle van de jaarrekeningen;
- IV de behandeling van de Rekenkamerrapporten;
- V de voortzetting van periodiek overleg met het seniorenconvent;
- VI de besproken punten tijdens de evaluatiebijeenkomst.

Gezien de beperkte tijd die voor dit kennismakingsgesprek is ingeruimd is ervoor gekozen de meest prangende punten (II, IV, V en VI) naar voren te brengen en de andere punten in een volgende vergadering aan te kaarten.

Ad II De jaarrekeningenproblematiek

In 1999 heeft de Rekenkamer de jaarrekening van het land Aruba (Land) over het dienstjaar 1997 aan een globaal onderzoek onderworpen. Dit heeft geresulteerd in een conceptrapport van bevindingen. Een dergelijke werkwijze geldt ook ten aanzien van de jaarrekening van het Land over het dienstjaar 1998. Aangezien deze jaarrekeningen niet controleerbaar zijn is het noodzakelijk dat de Staten ermee instemmen dat de Rekenkamer deze jaarrekeningen slechts globaal beoordeelt. Een dergelijk besluit zou wettelijk moeten worden vastgelegd.

In dit kader is het van belang de stand van zaken met betrekking tot de jaarrekeningen van het Eilandgebied Aruba, c.q. Land, nogmaals in herinnering te brengen. Hierbij dient onderscheid te worden gemaakt in jaarrekeningen over de dienstjaren:

1. 1961-1985;
2. 1986-1989 en 1990-1996;
3. 1997-2001;
4. 2002-2004.

o *Jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 1986 tot en met 1996*

Deze jaarrekeningen zijn opgesteld in samenwerking met de Directie Financien en globaal beoordeeld door de CAD. Aangezien geen accountantscontrole werd toegepast op deze jaarrekeningen kon de Rekenkamer niet voldoen aan haar wettelijke onderzoekstaak. De Rekenkamer wordt namelijk geacht gebruik te maken van de onderzoeksresultaten van de CAD teneinde doublures te voorkomen. Haar personeelsformatie is ook hierop gebaseerd.

Daarom heeft de Rekenkamer indertijd aangedrongen op het tijdelijk buiten werking stellen van haar wettelijke plicht om de jaarrekeningen van het Land te onderzoeken. Noch de Staten noch de verantwoordelijke minister(raad) gingen hierop in. Uiteindelijk hebben de Staten ingestemd² met het globaal beoordelen van de jaarrekeningen van het Land door de Rekenkamer. Doch deze instemming is ondanks aandringen van de Rekenkamer nimmer wettelijk vastgelegd.

De rapporten van bevindingen naar aanleiding van het globaal onderzoek naar de jaarrekeningen 1986 tot en met 1996 liggen allemaal sedert september 1999 bij de minister van Financien. Een kopie van deze rapporten van bevindingen is ook overhandigd aan de Staten. De openvolgende ministers van Financien hebben nimmer deze jaarrekeningen ter vaststelling aan de Staten aangeboden.

De Rekenkamer dringt erop aan de minister van Financien te verzoeken om deze jaarrekeningen zo snel mogelijk aan de Staten aan te bieden ter vaststelling.

o *Jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 1997 tot en met 2000*

Op de jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 1997 en 1998 heeft de CAD accountantscontrole toegepast.

Echter, op de beginbalanscijfers van 1997 is geen zelfstandig balansonderzoek toegepast. Dat wil zeggen dat de beginstanden niet zijn geverifieerd. In principe had er dan ook geen accountantsverklaring over dat jaar kunnen worden afgegeven. Deze is wel afgegeven. De afgegeven accountantsverklaring is niet in overeenstemming met de bewoordingen die de Grond- en Beroepsregels (GBR) voor Registeraccountants voorschrijven voor een afkeurende accountantsverklaring. In dat geval is volgens de GBR een goedkeurende verklaring afgegeven. Een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening van het Land over 1997 zou ten onrechte zijn afgegeven.

Ook omtrent de balanscijfers van 1998 bestaat geen zekerheid, omdat er sprake is van een voortzetting van de balanscijfers van 1997, waarvan de beginstanden immers niet werden gecontroleerd. Ook met betrekking tot de jaarrekening van het Land over 1998 is ten onrechte een (goedkeurende) accountantsverklaring afgegeven.

De CAD is van mening dat het uit de geuite bezwaren tegen de jaarrekeningen van het Land over 1997 en 1998 duidelijk moet zijn dat het om afkeurende verklaringen gaat.

De GBR schrijft voorts voor dat bij de afgifte van een afkeurende verklaring *alle* bezwaren worden opgesomd. Dit is ook niet het geval. Zo is uit gesprekken met de CAD komen vast te staan dat deze geen greep heeft kunnen krijgen op de geld- en goederenbeweging. Dit blijkt uit het feit dat een onderzoek van de Rekenkamer naar de in de jaarrekening van het Land over 1998 opgenomen bankrekeningen heeft uitgewezen dat deze niet volledig zijn. Er zijn diverse bankrekeningen niet in de jaarrekening van het Land over 1998 verantwoord. Waarschijnlijk geldt dit evenzeer voor de jaarrekening van het Land over 1997 en andere jaren. Voorts heeft de Rekenkamer onder andere geconstateerd dat verschillende tussenrekeningen grote saldi vertonen en verder niet zijn uitgezocht.

Hiermee wil de Rekenkamer niet zeggen dat de CAD zijn taakuitvoering heeft verzaakt. De jaarrekeningen zoals deze werden en worden opgeleverd door de Directie Financien zijn oncontroleerbaar, althans niet op efficiënte wijze te controleren. De administratieve organisatie en interne

² Brief dd. 14 december 1995 (V/38/95-96) en jaarverslag 1995 pagina 24 e.v.

Rekenkamer aan de mogelijk af te geven verklaringen bij gecontroleerde jaarrekeningen, zoals verwoord in de GBR, een wettelijke basis te geven in de Arubaanse comptabiliteitswetgeving.

De GBR schrijft voorts voor dat bij de afgifte van een afkeurende verklaring *alle* bezwaren worden opgesomd. Van een dergelijke limitatieve opsomming is geen sprake. Zo is uit gesprekken met de CAD komen vast te staan dat deze geen greep heeft kunnen krijgen op de geld- en goederenbeweging. Dit blijkt ook uit het feit dat een onderzoek van de Rekenkamer naar de in de jaarrekening van het Land over 1998 opgenomen bankrekeningen heeft uitgewezen dat deze niet volledig zijn. Er zijn diverse bankrekeningen (onder andere die met betrekking tot het niet ingestelde Sasakifonds) niet in de jaarrekening van het Land over het dienstjaar 1998 verantwoord. De Rekenkamer sluit niet uit dat dit evenzeer geldt voor de jaarrekening van het Land over 1997 en andere jaren. Voorts heeft de Rekenkamer, onder andere geconstateerd dat verschillende tussenrekeningen grote saldi vertonen en verder niet zijn uitgezocht. De jaarrekeningen, zoals deze werden en worden opgeleverd door de Directie Financiën, zijn oncontroleerbaar, althans niet op efficiënte wijze te controleren. De administratieve organisatie en interne controle bij de Directie Financiën en bij het gehele overheidsapparaat zijn (zeer) gebrekkig opgezet en functioneren óf helemaal niet óf onvoldoende. Hierdoor kan bij de controle van de jaarrekeningen niet hierop worden gesteund. Dat betekent dat veel detailcontrole -en in sommige gevallen zelfs een volledige controle op alle posten- moet worden verricht. Dit is niet alleen tijdrovend maar deze controle zal nimmer kunnen leiden tot een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening. De CAD zal namelijk met deze verrichte controlewerkzaamheden nimmer voldoende zekerheid kunnen krijgen omtrent de volledigheid van de verantwoording.

Op respectievelijk 4 maart 2004 en 16 maart 2004 zijn de jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 1999 en 2000 aan de Rekenkamer aangeboden ter beoordeling. De ministerraad had er al mee ingestemd dat deze jaarrekeningen globaal werden beoordeeld door de CAD.

Hierdoor wordt de Rekenkamer weer voor het blok gezet. Immers, zij kan dan met de huidige personeelsformatie zelf niet de controle ter hand nemen en dus ook niet voldoen aan de aan haar wettelijk opgedragen taak.

Ad 4. Jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 2002-2004

De jaarrekening van het Land over 2002 is bij de Directie Financiën in de maak. Eind 2005 is volgens de Directie Financiën de achterstand in het opmaken van de jaarrekeningen 2002-2004 ingehaald. Feit is wel dat tot op heden de jaarrekening van het Land over 2002 nog niet aan de CAD is aangeboden ter controle.

De ministerraad heeft reeds beslist dat de CAD de jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 1999-2001 globaal beoordeelt. Over de afwikkeling van de jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren 2002-2005 heeft de ministerraad nog geen beslissing genomen.

Voorstel Rekenkamer

Gezien het feit dat de minister van Financiën reeds heeft ingestemd met de globale beoordeling van de jaarrekeningen van het Land over de dienstjaren over 1999-2001 en gelet op de verwachting van de Rekenkamer dat tot nu toe noch bij de Directie Financiën noch bij de overheidsdiensten wezenlijke veranderingen hebben plaatsgevonden, voor wat betreft de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne controle alsmede de kwaliteit van de jaarrekening, c.q. boekhouding, gaat de Rekenkamer ervan uit dat de jaarrekeningen 1997-2004 oncontroleerbaar, althans niet op efficiënte wijze te controleren, zijn. Dit betekent dat de Rekenkamer evenmin volledig aan haar wettelijke onderzoekstaak, voor wat betreft het rechtmatigheidsonderzoek naar deze jaarrekeningen, kan voldoen.

Daarom heeft de Rekenkamer de Staten bij brief van 16 september 2004 (bijlage 1) benaderd met het verzoek een beslissing te nemen ten aanzien van de afwikkeling van deze jaarrekeningen. De Rekenkamer staat een tweesporenbeleid voor, namelijk, het zo snel mogelijk wegwerken van de achterstanden in het afdoen van de jaarrekeningen tot en met 2004, het doen van een uitspraak over de wijze afwikkeling van de jaarrekening van het Land over 2005 en tegelijkertijd het eisen door de Staten van de minister van Financiën van een verbeteringsplan

Reeds dringend geadviseerd in onderzoeksrapport
 Vd Rek. Vd Alg. Dienst van 19 87

De Staten en de ministerraad leggen schriftelijk vast dat zij instemmen met de globale beoordeling van de jaarrekeningen 1997 tot en met 2004 omdat deze jaarrekeningen niet controleerbaar, althans niet op efficiënte wijze te controleren zijn. De Staten en de ministerraad moeten bij de afgifte van deze verklaring ook beseffen dat globale beoordeling van jaarrekeningen impliceert dat bewust het risico wordt genomen dat materiele fouten in de jaarrekeningen onopgemerkt kunnen blijven. Achteraf valt dan het onopgemerkt blijven van deze materiele fouten de controlerende instanties niet te verwijten.

Mochten de Staten niet bereid zijn voor één van deze alternatieven te kiezen dan ziet de Rekenkamer zich genoodzaakt om de jaarrekeningen 1997 tot en met 2004 naar de minister van Financiën terug te sturen met de mededeling dat de kwaliteit van de jaarrekeningen het haar onmogelijk maakt haar wettelijke taak uit te voeren

2) Weigering toegang CAD

De Rekenkamer voorziet dat bij weigering van toegang aan de CAD, door welke minister dan ook, voor haar een belemmering gaat ontstaan. Zo heeft de CAD vooruitlopend op het door de Rekenkamer te verrichten onderzoek naar personeelskosten de benoemingen 2003 aan een nader onderzoek onderworpen. Het conceptrapport hieromtrent is ter becommentariëring voorgelegd aan de minister van Financiën. Laatstgenoemde geeft geen commentaar maar schrijft aan de CAD dat deze het rapport niet mag uitbrengen zonder dat hij als minister van Financiën zijn commentaar hierop heeft geleverd.

De weigering van toegang aan de CAD heeft onder andere tot gevolg dat ook geen onderzoek kan worden gedaan naar de investeringen inzake de Dumpplaats Parkietenbos

Ook de Rekenkamer ondervindt weinig medewerking als het gaat om het voeren van besprekingen met bestuurders. Zo heeft de Rekenkamer een gesprek aangevraagd met de minister-president om de weigering van de toegang aan de CAD te bespreken. De Rekenkamer heeft evenzeer ruim twee maanden geleden het Bureau van de minister benaderd om een gesprek met de minister van Financiën te mogen voeren over bijvoorbeeld de controle van de achterstallige jaarrekeningen en over gesignaleerde trends (op het gebied van schenkingen aan het Land, advertenties/promotie, benoemingen van Rekenkamerpersoneel, toegang CAD bij de diensten). Noch bij de minister-president noch bij de minister van Financiën heeft de Rekenkamer gehoor gekregen.

Op deze wijze wordt het werk van de controlerende instanties onnodig bemoeilijkt. Dit mag de Rekenkamer en daarmee de Staten niet tolereren. Toch moet de Rekenkamer constateren dat de Staten haar brief inzake de weigering van toegang aan de CAD niet hebben opgepakt en daarmee toelaten dat een belangrijke pijler van de rechtstaat wordt aangetast

3) Samenwerking van de 3 rekenkamers van het Koninkrijk

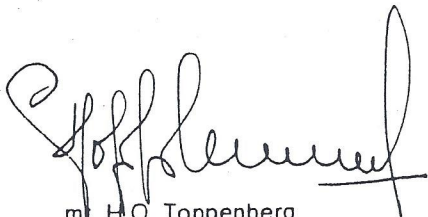
o *Stand van zaken*

Samengevat komen de gemaakte afspraken in 2002 op het volgende neer:

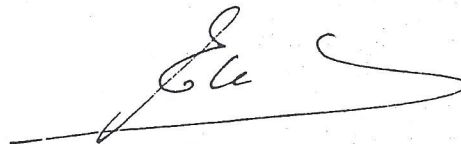
- Het verrichten van een 'coördinated onderzoek' door de drie rekenkamers van het Koninkrijk. Onderwerp van onderzoek zal zijn de kustwacht. Dit onderzoek is in mei 2004 gestart. Verwacht wordt dat het conceptrapport tijdens de evaluatiebijeenkomst van de drie samenwerkende rekenkamers in maart 2005 zal worden vastgesteld. Na becommentariëring door de verantwoordelijke ministers kan het worden gepubliceerd. Verwacht wordt dat de publicatie omstreeks mei 2005 kan plaatsvinden.
- Het bieden van ondersteuning aan het onderzoek Fondo Desaroyo Nobo San Nicolas door de Nederlandse rekenkamer. Achteraf is de Nederlandse rekenkamer hierop teruggekomen. In de periode waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden kon de Nederlandse Rekenkamer geen accountants uitleenen.

De Rekenkamer had graag een gestructureerd werkoverleg willen onderhouden met de minister van Financiën teneinde alle comptabele perikelen (met uitzondering van beleidsaspecten) aan de orde te stellen.

ALGEMENE REKENKAMER ARUBA

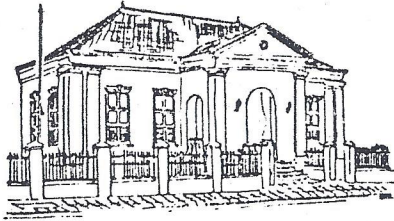
mr. H.O. Toppenberg
voorzitter

drs. E.M. de Cuba RA
secretaris

Bijlage: 1

c.c.: minister-president
minister van Financiën

Algemene Rekenkamer Aruba

L.G. Smith Boulevard 26
Oranjestad, Aruba
Tel. Algemeen: (297) 582-5448
Tel. Secretaris: (297) 582-7828
Fax: (297) 582-7687
E-mail: rekenkamer@aruba.gov.aw

STATEN VAN ARUBA	
Ingek.	31 JAN. 2006
Volgnr.	
Par.	

Aan de Staten van Aruba
Aruba

Betreft: 2° Rappelbrief inzake   Ons kenmerk: 0162/06.051
brief nr.1141/05.284 dd.23 november 2005

Datum: 26 januari 2006

Hierbij brengt de Algemene Rekenkamer Aruba (Rekenkamer) u in herinnering dat zij - ondanks haar rappelbrief nr. 0121/06.029 dd. 19 januari 2006: bijlage 1 - nog geen reactie heeft ontvangen op de in de margine genoemde brief inzake (Bevestiging gesprek dd. 17 november 2005). Voor de inhoud van deze brief verwijst de Rekenkamer u kortheidshalve naar bijlage 1.

Dit is de tweede en laatste rappelbrief met betrekking tot dit onderwerp, alvorens de Rekenkamer gevolg zal geven aan haar informatieplicht naar de Gouverneur toe.

Op grond van artikel 28 lid 2 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Aruba zal de Rekenkamer de Gouverneur omtrent het achterwege blijven van uw reactie inlichten indien zij uw reactie niet binnen 1 week na de dagtekening van deze brief (dus vóór 2 februari 2006) ontvangt. Voor de inhoud van vorengenoemd wetsartikel wordt kortheidshalve verwezen naar bijlage 2.

ALGEMENE REKENKAMER ARUBA

mr. H.O. Toppenberg
voorzitter

drs. E.M. de Cuba RA
secretaris

Bijlagen: 2

C.c.: minister-president